

РОЗДІЛ I

Теорія, історія держави та права, філософія права

УДК [340.12:343](430)

М. Кобилецький

Бенедикт Карпцов

У статті висвітлюється наукова та професійна діяльність відомого дослідника та засновника німецької науки кримінального та кримінально процесуального права Бенедикта Карпцова. Праця Бенедикта Карпцова «Practica poeva» вважається однією з найкращих юридичних праць Європи періоду раннього нового часу. Заслуга Карпцова полягала у поєднанні традицій німецького права, зокрема кримінального процесу за кодексом Карла V «Кароліна» та Саксонським процесуальним правом. Проаналізовано найвідоміші наукові праці Бенедикта Карпцова. Показано вплив праць Бенедикта Карпцова на кодифікацію українського права. Праці Бенедикта Карпцова використовувались у судах Києва, Львова та судах інших українських міст України, що володіли магдебурзьким правом.

Ключові слова: магдебурзьке право, римське право, Саксонське Зерцало, кримінальне право, судочинство, Німеччина.

Постановка наукової проблеми та її значення. З робіт німецьких авторів XVII ст., що стосувались Саксонського Зерцала і магдебурзького права та застосовувалися на українських землях, відносяться праці відомого криміналіста і основоположника науки німецького кримінального права та процесу Бенедикта Карпцова [1, с. 32]. Це спонукає до аналізу основних поглядів цього визнаного вченого у контексті його життєвого та професійного шляху.

Мета й завдання статті. Висвітлення та аналіз наукової та практичної роботи відомого німецького правознавця Бенедикта Карпцова є *метою* цієї статті.

Завданнями вважаємо: 1) з'ясувати біографічні аспекти формування наукових підходів Б.Карпова; 2) проаналізувати його основні наукові праці; 3) дослідити вплив поглядів Бенедикта Карпцова на науку кримінального права та процесу Німеччини; 4) встановити значення наукових робіт Б. Карпова на кодифікацію українського кримінального права.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Бенедикт II Карпцов народився 27 травня 1595 року у місті Віттенбергу, як другий син юриста Бенедикта I Карпцова (1565-1624) [2, с. 56]. З 1610 р. він навчався на юридичних факультетах університетів Віттенбергу, Ляйпціга і Єни разом з братом Конрадом (1593-1658 рр.). [3, с. 46] Після захисту дисертації у 1619 р. у Віттенберзькому університеті Бенедикт Карпцов працював разом з батьком та старшим братом Конрадом на посаді професора цього ж Віттенберзького університету. У квітні 1620 р. розпочав свою кар'єру професійного юриста з помічника шиффена (лавники) Ляйпцігського шиффенського столу (суду). З 1623 по 1653 рр. Карпцов працював у складі

шиффенського суду міста Ляйпціга, з яких протягом 20 років як голова цього суду та з 1645 завідувач кафедри канонічного права на юридичному факультеті Ляйпцигського університету [2, с. 56]. Для читання лекцій в університеті Бенедикт Карпцов, призначив «уповноваженого для цього лектора», який подавав студентам матеріал за програмою розробленою Карпцовим [4, с. 14]. На запрошення Саксонського кюрфюрста Бенедикт Карпцов кілька років працював в структурах влади кюрфюрства, а з 1661 р. до смерті у 1666 р. знову у суді «шиффенського столу» Ляйпціга [2, с. 57].

Початок професійної кар'єри Бенедикта Карпцова у складі шиффенського суду у Ляйпцігу припадає на дуже трагічний період в історії Європи та Німеччини, що отримав назву «тридцятирічна війна» (1618-1648 рр.), що точилася між католиками і протестантами і більшість бойових дій проходили на німецьких землях [2, с. 58].

Тридцятирічна війна тривала між Іспанією і її союзниками та Англією, Францією, Данією, Османською імперією, Нідерландами, П'ємонтом, Савоєю, Трансильванією і німецьким протестантськими князівствами. На перших етапах цієї війни через географічне становище Саксонського кюрфюрства, яке знаходилося між Бранденбургом і Австрією, правитель Саксонії князь Йоган Георг I забезпечував стабільність у князівстві та уникав бойових дій. Ситуація змінилась у 1631 році, коли до Саксонії увійшли шведські війська, які розпочали активні військові дії проти католицьких військ та їх прихильників [3, с. 46]. Внаслідок цього було спалено велику кількість міст і сіл та знищено значну кількість мирного населення. Зокрема, у 1631 році було повністю спалено місто Магдебург, де згорів архів Магдебурзької міської ради і магдебурзького шиффенського столу. Під час пожежі згоріли міські книги та рішення магдебурзького шиффенського столу, що привело до занепаду міста Магдебургу. Втрата шиффенських правових роз'яснень та ортилів мало негативні наслідки для дослідження магдебурзького права. Так само постраждали і інші міста Саксонії, в тому числі і Ляйпціг [3, с. 47]. На цей період в історії Німеччини та Європи припадає діяльність відомого німецького правознавця Бенедикта Карпцова. Карпцови були Віттенберзькою міщанською родиною, оскільки і дідо Бенедикта Карпцова був відомий правознавець та протестантський теолог. Матір'ю Бенедикта Карпцова була дочка відомого аптекаря та радника міста Віттенберга Анна Флюж. Батько Бенедикта Карпцова з 1592 року виконував функції міського радника, а з 1601 року професора Віттенберзького університету [2, с. 57-58]. Серед джерел, які використовував Бенедикт Карпцов при написанні своїх праць відносяться Саксонське Зерцало, магдебурзьке право, Кодекс Карла V (Кароліну), судові рішення Ляйпцігського шиффенського столу, праці німецьких та італійських вчених з кримінального права та ін. [2, с. 57]. Бенедикт Карпцов вивчав правознавство і філософію у Віттенберзькому університеті, а також навчався в університеті Ляйпціга та Єни. 1619 р. у Віттенбергу він захистив докторську дисертацію з правознавства. Бенедикт Карпцов також стажувався в університетах Південної Німеччини, Італії, Франції, Англії, Нідерландів. З 1620 р. він обіймає посаду шиффена міського суду міста Ляйпціга [3, с. 47]. Праця Бенедикта Карпцова у складі шиффенського столу Ляйпціга припало на найбільш активні дії 30-ти річної війни. У 1630 р. воюючі сторони протягом чотирьох разів штурмували стіни Ляйпціга, тричі окупували місто, а біля міста відбулися дві великі битви. З 1645 р. Бенедикт Карпцов працював завідувачем кафедри на юридичному факультеті Ляйпцігського університету, а пізніше був і його деканом [3, с. 47-48]. У 1644 р. Бенедикт Карпцов призначений до складу апеляційного суду Саксонії, що знаходився у Дрездені [5, с. 5]. Зважаючи на високий авторитет Бенедикта Карпцова у юридичних колах, у 1653 р. його запрошують у склад таємної ради Саксонського кюрфюрства. Він одночасно виконував обов'язки голови вищого апеляційного суду Саксонії [5, с. 5-6]. До складу суду входили три бургомістри, три доктори права та інші особи. У суді вівся протокол судового засідання, який здійснював писар. У випадку його відсутності функції писаря виконував помічник [4, с.16].

Шиффенський суд Ляйпціга у часи головування Бенедикта Карпцова вважався одним з найпрофесійніших шиффенських судді німецьких міст. Суд відбувався за участі адвоката і прокурора. Засідання шиффенського суду зимою розпочиналися о 7 годині, а влітку о 6 годині у приміщені міської ратуші. До обіду відбувалися судові засідання, а після обіду до 18.00 судів опрацьовували матеріали судового розгляду. Судове засідання розпочиналося вітанням: «Передусім наші любезні вітання сторонам процесу» [2, с. 66]. Після чого головуючий звертався до сторін процесу та представляв документи, що мали бути розглянуті у судовому засіданні. Усі учасники процесу зобов'язувалися говорити тільки правду. Суддя за участь у процесі отримував зарплату, яка складала приблизно 1700 талерів [2, с. 66].

За час виконання своїх службових обов'язків Бенедикт Карпцов, на думку професора Мартін-Лютер університету міста Галле-Гайнер Люка, брав участь у прийнятті приблизно 87400 судових рішень, з яких більше 22000 були вироками у кримінальних справах. [2, с. 66-67]. Судова система Німеччини у цей період характеризувалася застосуванням жорстоких покарань та тортур. Бенедикт Карпцов був високопрофесійним кваліфікованим спеціалістом, а також блискучим науковцем. В історичній та правовій літературі Німеччини Бенедикта Карпцова називали лютеранським (протестантським) чарівником. Його також порівнювали із відомим римським юристом Папініаном та називали його Папініаном з Саксонії. Він був не тільки вченим-криміналістом, але і універсальним дослідником права. У коло його наукових інтересів входило римське право, магдебурзьке, процесуальне, цивільне, кримінальне, адміністративне, фінансове та інші галузі права.

Завдяки Бенедикту Карпцову німецька юриспруденція досягла високого рівня розвитку. Значна частина творів Б. Карпцова була присвячена проблемам римського, магдебурзького, кримінального та процесуального права.

Першою роботою Бенедикта Карпцова стала «Definitiones Forenses ad Constitutiones Elektronales Saxonicas» («Судові визначення до виборчих саксонських інституцій» або «Римсько-саксонська судова практика»), що вживалась під скороченою назвою «Дефініції», яка вперше вийшла друком в Франкфурті-на-Майні у 1638 р., а у XVII ст. перевидувалась 7 разів. Останні два видання даної праці вийшли вже в XVIII ст. 1703 і 1721 рр. у Ляйпцігу [1, с. 32]. Ця робота Бенедикта Карпцова була значною за обсягом, складалась з 1600 сторінок, та структурно поділялась на 4 частини. У першій частині містились норми, що регулювали цивільно-процесуальне право, другій і третій – міське право, а останній четвертий кримінальне та кримінально-процесуальне право. Завершується «Deginitiones Forenses ad Constitutiones Elekttorales Saxonicas» довідником відомих юридичних творів та німецьких і латинських правових термінів. При написанні цієї праці Карпцов використовував також судову практику шиффенського суду Ляйпціга, що складала 400 томів та тогочасну юридичну літературу. У цій роботі - Бенедикт Карпцов сформував короткі, чіткі дефініції, які використовували суди при розгляді справ [1, с.32]. У «Дефініціях в основному висвітлюється положення магдебурзького права та роз'яснення найбільш широко використаних на практиці норм цивільного права [4, с. 48]. У 1638 р. з'явилася робота, у якій врегульовувались норми процесуального права «Peilicher sächsischer Ingisition – und Fechts-Prozes» (Кримінальний саксонський процес допиту, проголошення допиту, яке передавалось у 1662, 1673, 1693, 1725 та 1733 рр. [4, с. 17].

Головною цивільно-правовою працею Бенедикта Карпцова стала «Jurisprudentia forensis Romano-Saxonica secundum ordinem constitutionum D. Augusti Electoris Saxonicae», яка також з'явилася у 1638 р. («Наука використання судом римсько-саксонського права після впорядкування конституції великого курфюрста Августа») [6, с. 250].

У цій праці Бенедикт Карпцов опрацював 4000 рішень Ляйпцигського шиффенського столу (суду) [6, с. 258]. «Jurisprudentia forensis» починалася витягом із Саксонської Конституції 1572 р., яка висвітлює особливість саксонського процесу: «Ми постановляємо, що відтепер процес повинен відбуватись у всіх земельних судах, так як при нашому дворі, щоб сказане записувалось, щоб у трьох реченнях дві сторони по черзі дійшли до вироку, щоб останнє речення містило новизни, інакше оголошення вироку буде відсторонено.

«Jurisprudentia forensis Romano-Saxonica» будувалася на основі Саксонської конституції 1572 р. Розпочинається праця спочатку положеннями, що врегулювали норми процесуального права, пізніше мова про договірне, спадкове та кримінальне право. Ця праця була написана також з врахуванням норм Саксонського Зеркала, судової практики, саксонських міських статутів та звичаєвого права. Значний вплив на дану роботу мала рецепція римського права, зокрема глоси відомого німецького глосатора Йоганеса фон Буха [6, с. 250].

«Practicae Novae Imperialis Saxonicae rerum criminalium Benedicti Carpvovii Synopsis absoluta» («Повний реєстр нової практики кримінальних справ саксонської імперії Бенедикта Карпцова»), була опублікована у Віттенберзі в 1635 р. та стала його найвідомішою працею [2, с. 56]. В 1646, 1655 і 1677 рр. виходять наступні видання «Practicae Novae» у Віттенберзі [1, с. 32]. «Practicae Novae» перевидувалась 12 раз [4, с. 17]. Три останні видання з'явилися у Ляйпцігу 1703, 1709 і 1739 рр. [2, с.

32]. Книга структурно поділялася на три частини, в кожній з яких містилось 50 запитань та відповідей. У «Practicae Novae» містились норми кримінального та кримінально процесуального права. Зокрема, про вбивство, тілесне ушкодження, навмисне пошкодження майна, поняття злочину, покарання та ін.

«Practicae Novae» є найбільш відомою юридичною працею Європи періоду нового часу. А її автор Бенедикт Карпцов вважався видатним спеціалістом у галузі кримінального права і кримінального процесу не лише у Німеччині, але і у всій Європі [7, с.1]. У цій праці він поєднав німецьке право, яке враховувало кримінальний Кодекс Карла V «Кароліна», «Саксонське Зерцало», судову практику шиффенського столу Ляйпціга та апеляційного суду Саксонії у Дрездені. «Practicae Novae» стала настільною книгою усіх німецьких суддів, мала високий авторитет серед правознавців [7, с.1].

Наступна робота Бенедикта Карпцова вперше з'явилася у місті Єні в 1657 р. під назвою «Processus Juris in foro Saxonica» («Судовий процес при саксонському дворі»). Після цього дана праця Карпцова неодноразово перевидавалась і останнє видання з'явилося у 1708 р. у Ляйпцігу [1, с. 33]. За обсягом вона становить 1000 сторінок і структурно поділяється на 5 частин: 1 – Судова практика саксонського вищого суду; 2 – Загальні зауваження; 3 – Загальний показник назв, статей, параграфів; 4 – Вступне слово і передмова автора. Головною частиною цієї праці Б. Карпцова стала завершальна п'ята, що стосується процесуального права. Завершується «Processus Juris in foro Saxonica» висвітленням в алфавітному порядку термінів процесуального права, що були написані латинською мовою і їхнє роз'яснення німецькою мовою. Ця робота Бенедикта Карпцова була написана латинською мовою, а цитати законів і судових рішень німецькою мовою. В цілому «Processus Juris in foro Saxonica» регулював норми німецького кримінального процесуального права, де чітко і точно висвітлювалися основні слідчі дії та стадії кримінального процесу. Сучасники вважали дану працю енциклопедією кримінального процесу [1, с. 33].

У 1642 «Responsa Jurisprudentia Ecclesiastica, sen consistalis» «Відповіді» основою цієї праці стала судова практика апеляційного суду Дрездена та шиффенського суду Ляйпціга. Як продовження «Responsa Jurisprudentia» у 1646 р. з'являється «Ogkshі zkgvuteshf ussduishfieshcf iug shtishieshckshfdshі». Дана праця стала основою для створення протестанського церковного права. При створенні цієї праці Карпцов використав «Corpus Juris Civilis» та «Corpus Juris Canonic», церковні регламенти, імперські закони та ін.

У 1646 р. з'являється «Opus decisionum illustrium Saxonicarum», які неодноразово перевидавались у Лейпцігу та складалася із 3 частин [7, с. XII - XV]. «Opus decisionum illustrium Saxonicarum» (Рішення) використано судову практику шиффенського суду Ляйпціга та праці європейських науковців [14, с. 18]. У тогочасному судовому процесі Саксонського кюрфюрства, застосовувалася і рецепція римського права через використання «Corpus Juris Civilis» Юстиніана та праць римських юристів. [7, с.18].

До інших праць Бенедикта Карпцова можна віднести «In legem Regiam Cermanorum Commentarius», написаної у 1648 р., яка неодноразово перевидавалась у 1651 р. в Ляйпцігу та у 1677, 1694, 1695 рр. у Франкфурті-на – Майні [8, с. XIII]. У 1638 р. він опублікував у Франкфурті-на-Майні «Reinlicher Inguistions-und Achtsprozeß», яка була перевидана у 1652, 1673, 1693, 1725, 1733 рр. у Ляйпцігу [8, с. 13].

Володіючи значним досвідом роботи у судовій системі Саксонії Бенедикт Карпцов у своїх працях основну увагу звертає на процесуальне право. Бенедикт Карпцов вказував на необхідність введення гласного процесу з обов'язковим його фіксуванням у письмовій формі. Суддя до початку процесу повинен добре ознайомитися із матеріалами справи та підготувати питання, які він буде ставити під час судового розгляду. Бенедикт Карпцов вказував на необхідність встановлення термінів для адвоката щодо подання та обґрунтування своїх доказів під час процесу, що протирічило окремим положенням Кодексу Карла V Кароліни) [7, с. 16]. Спроби Бенедикта Карпцова у своїх роботах вказувати на необхідність щодо скорочення строків ведення судових справ, критикувалися його сучасником Юстусом Олдкомом (1597-1667 рр.) та іншими німецькими правознавцями. На думку Юстуса Олдкома скороченням термінів розгляду судових справ порушувались інтереси обвинуваченого та інших сторін процесу і надавали дуже широкі повноваження суддям при

прийнятті судових рішень і обмежували права адвокатів [7, с. 16-17]. Юстус Олдком та інші відомі німецькі правознавці Йоган Самюель, Фрідріх Бюмер і Йоган Брюненманн (1608-1672 рр.) вказували на доцільність використання судового процесу визначеного у Кароліні, що ґрунтувався на чітко визначеному порядку проведення допиту обвинуваченого, що вимагав тривалого розгляду справи у суді [7, с. 18]. Особливості Саксонського процесу Бенедикт Карпцов пояснював також впливом судової практики шиффенів (лавників) Ляйпціга і законодавством кюрфюрства Саксонії з 1572 р. вступний допит, на думку.

Цей принцип також допускався і при допиті свідків. Крім того не було чітко встановлено термінів судового розгляду і питань, які необхідно з'ясувати під час судового провадження. На практиці зустрічалися випадки, коли процес вівся надзвичайно швидко або він занадто затягувався. Науковці правничого факультету Віттенберзького університету вказували на необхідність розширити права судді самостійно вирішувати, у якому порядку доцільно вести судовий розгляд передбачений у Саксонському Зерцалі. Вони рекомендували ввести процес у порядку визначений окремим нормативним актом Саксонського кюрфюрства 1579 р. також було встановлено, що судовий процес мав проходити у так звані «три кроки»: вступна частина, головне засідання та постановлення вироку [7, с. 19]. Позивачу надавалося чотирьохтижневий термін для збору доказів, а відповідачу цей термін збільшувався до 6 тижнів та трьох днів. Докази могли містити також документи та інші письмові джерела. Після закінчення встановлених законодавством термінів для збору доказів сторони могли у письмовій формі обґрунтувати свої позовні вимоги та заперечення на них. Саксонський процес, на думку Бенедикта Карпцова, використовував принципи усності та гласності. Допит відбувався усно в присутності судового писаря та нотаріуса. Протокол допиту складався з двох колонок. У першій були запитання, а у другій – відповіді на них. Підсудний повинен був відповідати «так» або «ні» [7, с. 19]. Не допускалися випадки, коли підсудний давав показання у письмовій формі. Підсудний не мав права посилатись на надані документи, а повинен був висловлюватися усно. Підсудний повинен був також відповідати на усі запитання під час судового розгляду. Важливе значення для усності процесу відігравав і допит свідків, покази яких також записували писарі і нотаріуси. Перед формальним початком судового розгляду обвинувачений мав надати свої правові та фактичні докази [8, с. 11-12]. Обвинувачений був змушений відповідати на запитання судді прокурора, адвоката та потерпілих. На думку Бенедикта Карпцова, особливості саксонського процесу полягали у незначній кількості судових засідань та закріпленні у законі строків подання доказів до суду. Значна увага приділялася скороченому процесу, який застосовувався при розгляді цивільних справ. Окремі німецькі дослідники (Гейнер Люк, Рольф Лібервирт та ін.) вважають Бенедикта Карпцова засновником скороченого процесу у Європі. Застосування принципу усності у першу чергу було пов'язано із незначною кількістю освічених людей, а усі усні показання вважалися недійсними, якщо не було дотримано усі формальні вимоги при розгляді справи у суді [8, с. 13]. Бенедикт Карпцов створив першу в Німеччині теорію покарання та складу злочину. В усіх наступних кодифікаціях німецького та австрійського кримінального і кримінально-процесуального права використовувались праці Бенедикта Карпцова (1, а с. 372)

Значний вплив на гласність у XV – XVI ст. в німецькому процес мала рецепція римського права та запровадження у Німеччині елементів римсько-канонічного процесу. Так, обвинувачений на основі римського права і відповідно до свого статусу і тяжкості вчиненого злочину міг бути переданий на поруки членам його сім'ї, командиром військових частин, органам влади, або авторитетним особам. Дані положення могли застосовуватися при вчиненні незначних злочинів. (1 а ст.389) Рецепція римського права сприяла витісненню старого німецького процесу, побудовано на основі Саксонського Зерцала. Серед німецьких правознавців існувала глибока повага до Саксонського Зерцала, яке на думку окремих авторів використовувалось та було чинним до прийняття Німецького цивільного уложення 1900 р. (Німецький цивільний кодекс). Бенедикт Карпцов позитивно оцінював норми Саксонського Зерцала, яке передбачало відшкодування суддею шкоди завданій особі за тортури та незаконне ув'язнення. Відшкодування передбачалось і особа за подання не правових свідчень (1, с. 377).

Тривале використання Саксонського Зерцала було пов'язане також із його удосконаленням глосаторами, зокрема Йоганесом фон Бухом у XIV ст. та працями Саксонських юристів XVI ст. Редакція Саксонського Зерцала опрацьована професором Лейпцігського університету Крістофом Цобелем (1499-1560 рр.) вважається його найкращим варіантом [10, с. 82]. У даній редакції було встановлено порядок розгляду судових справ на протязі трьох-чотирьох днів. До процесуального

права за Саксонським Зерцалом зверталися і інші дослідники. Так у 1572 р. було опубліковано коментар саксонського юриста Мельхіора Клінга (1504-1571 р.) до Саксонського Зеркала яке він поділив на чотири частини, вказуючи у передмові на важливість гласності та усності процесу. Він також вказував, що судові справи під час військових дій та за участі незаможних людей можна було розглядати у спрощеному порядку [7, с. 21]. Інший саксонський юрист Конрад Лагус (1500-1546 рр.) працював над порівнянням норм Саксонського Зеркала з римським правом. Його праця була опублікована вже після смерті у 1597 р. [7, с. 22]. Поряд з іншими галузями права автор звертався і до аналізу процесуального права. Важлива увага присвячена також відмінностям між володінням та держанням, володінням та власністю, посесорним та апеляційним захистом майнових прав. До праці було додано «Короткий і корисний процес» до саксонського процесу, який використовувався шиффенами (лавниками) Магдебургу, де проаналізовано судовий процес у судах першої, апеляційної та касаційної інстанцій. Роботи вищезгаданих авторів широко було використано Бенедиктом Карпцовим у створенні своїх праць.

Висновки дослідження. Роботи Бенедикта Карпцова широко використовувались на німецьких землях, в інших європейських країнах, а також на Україні. Так у судочинстві Київських в'їтівсько – лавничих судів використовувалась праця Карпцова «*Practicae Novae Imperialis Saxonicae rerum criminalium*». Праці Бенедикта Карпцова використовувались в'їтівсько-лавничих судах міста Львова та судах інших українських міст України, що володіли магдебурзьким правом. З ними також були ознайомлені представники козацької старшини. Зокрема, Олександр Кістяківський писав, що у бібліотеці члена кодифікаційної комісії з ускладнення «Прав, за якими судиться малоросійський народ» генерального хорунжого Ханенка містились примірники творів Бенедикта Карпцова [11, с. 29]. Роботи Карпцова були використані кодифікаційною комісією у підготованні Кодексу 1743 року і увійшли до його другого розділу, що стосувались випадків застосування смертної кари. Кодифікаційна комісія могла, на думку Андрія Яковліва, використовувати роботи Бенедикта Карпцова та і в інших випадках при визначенні міри покарання за окремі види злочинів [1, с. 33].

Бенедикт Карпцов на відмінну від інших німецьких правознавців XVI-XVII ст. мав добру юридичну освіту та досвід практичної юридичної діяльності у судах. Він вважається видатним спеціалістом у галузі кримінального права та процесу, та засновником німецької науки кримінального права. Праця Бенедикта Карпцова «*Practica nova*» вважається однією з найкращих юридичних праць Європи періоду раннього нового часу. Заслуга Карпцова полягала у поєднанні традицій німецького права, зокрема кримінального процесу за кодексом Карла V «Кароліна» та Саксонським процесуальним правом. Бенедикт Карпцов висвітлював та показав особливості судової практики шиффенів (лавників) Лейпціга та Вищих апеляційних судів Саксонського курфюрста. Його праці до прийняття «Загального Саксонського права» часто використовувались у судовій практиці у якості джерел права. Бенедикт Карпцов був не лише видатним науковцем та теоретиком кримінального права та процесу, а й практиком.

Джерела та література

1. Jakowliw A. Das deutsche Recht in der Ukraine und seine Einflüsse auf das ukrainische Recht im 16.–18. Jahrhundert / Andrij Jakowliw. – Leipzig: Hirzel, 1942. – 220 s.
2. Lück H. Benedict Carpzov (1595–1666) und der Leipziger Schöffentuhl // Perspektiven zu einem umstrittenen sächsischen Juristen. Band 2. – Berlin: edition Discord, 2000. – S. 55-73.
3. Lieberwirth R. Benedict Carpzov und die Landesgeschichte // Perspektiven zu einem umstrittenen sächsischen Juristen. Band 2. – Berlin: Edition Discord, 2000. – S. 43–54.
4. Schaezle T. Benedict Carpzov als Dogmatiker des Privatrechts. – Dissertation zur Erlangung der Doktorwürde der Rechtswissenschaftlichen Fakultät der Universität zu Köln. – Köln: Univer., Diss., 1999. – 143 s.
5. Luig K. Der sächsische Jurist Benedict Carpzov (1595–1666) als Praktiker und Dogmatiker des Privatrechts. – Tübingen, 2000. – S. 285-308.
6. Lipp M. Das privatrechtliche Wirken Benedikt (II.) Carpcovs im Kontext der europäischen Zivilrechtswissenschaft. – Köln : Böhlau. – 2006. – S. 245-272.
7. Schmoeckel M. Benedict Carpov und der sächsische Prozess // Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. – Germanistische Abteilung. – 2009. – Bd. 126 (2009). – S. 1-37.
8. Benedikt Carpzov (1595–1666) Werk und Wirken: Gesammelte Aufsätze, Vorträge und Dissertationen zu Carpzov aus drei Jahrhunderten. Hrsg. von Wolfgang Schild Band I, 1667-1927. – Goldbach: Keip, 1997. – 618 s.

9. Стебельський П. Карпцов (Carptov) і становище і його супротив науки о уваженню слідчим / П. Стебельський // Антологія правової думки в Галичині. – Том 1. – Львів: ЛДУВС, 2013. – 408 с.
10. Lück H. Über den Sachsenspiegel. Entstehung, Inhalt und Wirkung des Rechtsbuches. – Dössel: Stekovics, 2013. – 124 s.
11. Кистяковский А. Права, по которым судится малороссийский народ / Александр Кистяковский // Журнал гражданского и уголовного права – К., 1879. – Год девятый. – Книга третья. – Май-Июнь. – С. 1-110.

Кобылецкий М. Бенедикт Карпцов. В статье освещается научная и профессиональная деятельность известного исследователя и основателя немецкой науки уголовного и уголовно процессуального права Бенедикта Карпцова. Он, в отличие от других немецких правоведов XVI-XVII вв., имел хорошее юридическое образование и опыт практической юридической деятельности в судах. Он считается выдающимся специалистом в области уголовного права и процесса и основателем немецкой науки уголовного права. Работа Бенедикта Карпцова «Practica nova» считается одним из лучших юридических трудов Европы периода раннего нового времени. Заслуга Карпцова заключалась в сочетании традиций немецкого права, в частности уголовного процесса по кодексу Карла V «Каролина» и саксонского процессуального права. Работы Бенедикта Карпцова широко использовались на немецких землях, в других европейских странах, а также на Украине. Труды Бенедикта Карпцова использовались в судах Киева, Львова и судах других украинских городов Украины, обладавших магдебургским правом. С ними также были ознакомлены представители казацкой старшины.

Ключевые слова: магдебургское право, римское право, Саксонское Зерцало, процессуальное право, суд.

Kobiletski M. Benedyct Karptsov. The article sheds the light on the scientific and professional activities of Benedict Karptsov, a famous researcher and the founder of the German Scientific school of criminal and criminal-procedural law. He, unlike other German legal experts in XVI-XVII-th cent., had good judicial education and experience of the legal practice in courts. He is considered to be an outstanding specialist in criminal law and procedure, and the founder of the German scientific school of criminal law. The work by Benedict Karptsov «Practica nova» is considered to be one of the best legal papers in Europe of the early period of modern times. It was the merit of Karptsov that he combined traditions of German law, especially criminal procedure code by Carl V «Carolina» and the Saxon procedural law. The article offers insights into other major works by B.Karptsov, indicating to their impact on the codification of the Ukrainian law. Works by Benedict Karptsov were widely used in the German lands, in other European countries, as well as in Ukraine. The works by Benedict Karptsov were used in the courts of Kyiv, Lviv and other Ukrainian city courts, which were granted Magdeburg Law. These works were also familiar to the representatives of the Cossacks authorities.

Key words: Magdeburg law, Roman law, Sachsenspiegel, procedural law, court.